

En stræben mod fuldkommenhed

- glimt af livet i to danske klostre

En stræben mod fuldkommenhed - glimt af livet i to danske klostre

43 min. Danmark, 1988.

Instruktion: Ulla Dyrborg og Eva Signe Svendsen.
Producent: Ulla Dyrborg og Eva Signe Svendsen
med støtte fra Det danske Filmværksted.

Video nr. V28-002
Decimalnr. 28.2

Denne pjece er udgivet af Statens Filmcentral, 1990.
Tekst og fotografier: Ulla Dyrborg og Eva Signe Svendsen.
Sats og layout: Andreas Steinmann. Tryk: Haugaard Grafisk.

Klosterliv - set indefra

“En stræben mod fuldkommenhed - glimt af livet i to danske klostre” er et dokumentarprogram om to katolske nonneklostre. Første halvdel handler om Sankt Lioba Kloster i København, anden del om Vor Frue Kloster, Åsebakken i Nordsjælland. Begge klostre tilhører benediktiner-ordenen.

Lydsiden består af interviews med seks benediktinerinder. De fortæller, hvordan de har følt sig kaldet til klosterlivet, og hvad det liv indebærer.

Selv om nonnerne fremtræder meget anonyme og ens, når de er iklædt deres ordensdragt, og selv om de søger et fælles mål, nemlig livet med Gud, så viser programmet, hvor forskellige disse kvinder også er.

Hverdagen i klostrene beskrives, dels gennem interviewene, dels gennem billeder og korte tekster, som forklarer rammerne for klosterlivet.

“Det er jo ikke det fuldkomne liv, og man er heller ikke fuldkommen, fordi man går i kloster. Det bliver man heller aldrig, vel, før man er hos Gud. Det er en stræben mod fuldkommenhed – man vil gerne. Jeg vil ikke vente med at sige ja til Gud til mit dødsøjeblik, jeg forsøger at gøre det her og nu. Nogen gange lykkes det, og så er det skønt, og nogen gange, så lykkes det ikke, hvor jeg kan mærke, at jeg vælger mig selv i stedet for Gud.”

Vor Frue Kloster

Om producenterne og publikum

Ideen til at “lave noget om nonner” opstod ud fra en interesse for og fascination af mennesker, der lever livet helt anderledes end det almindelige.

Vi kendte intet til den katolske kirke, så det første vi gjorde, var at tage telefonbogen og slå op under “katolsk”. Vi ringede til bispekontoret og blev henvist til Sankt Lioba Kloster og derfra videre til Vor Frue Kloster. Begge steder var søstre villige til at tale med os. Fra den første spæde idé til den færdige produktion gik to år med gentagne besøg på de to klostre.

Det publikum, vi har haft for øje, er dels den interesserede person, der siger: Nu bruger jeg tre kvarter til at få noget at vide om, hvordan andre tænker, tror og lever. Dels har vi ønsket, at programmet kan bruges i undervisningen i gymnasiet, HF, folkeskolens ældste klasser og på højskoler.

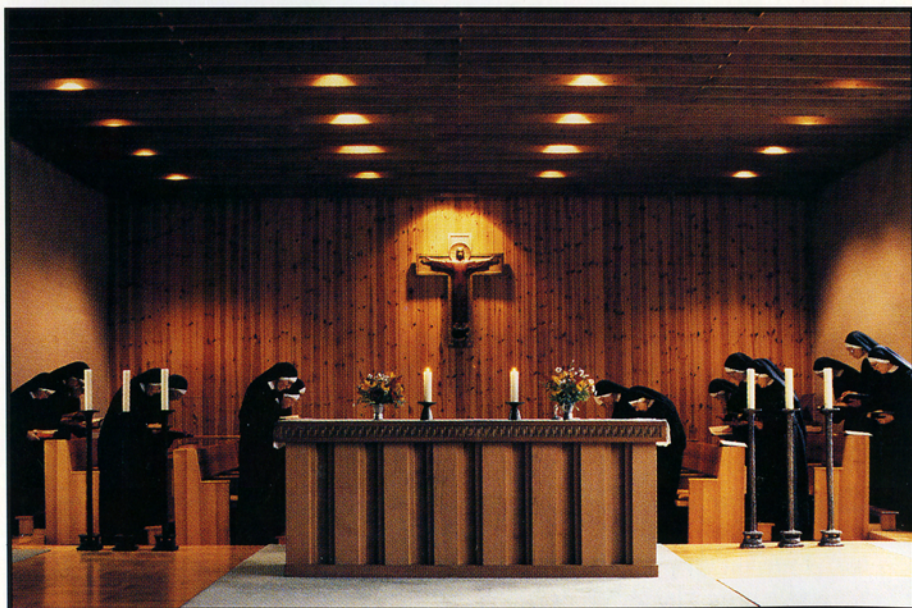
Benediktinerordenen

Benediktiner-ordenen har navn efter Benedikt af Nursia, som levede fra år 480 til 543. Benedikt boede som ung studerende i Rom, men dette liv stillede ham ikke tilfreds, og som mange andre søgte han uden for byen for i ensomhed at søge Gud. Snart blev han en kendt og værdsat skikkelse blandt omegnens munke, og han blev efter en tid leder for et kloster.

Efter nogle år brød han op og oprettede et nyt kloster. Ud fra sit kendskab til, hvordan klostre før havde været organiseret, og ud fra sine egne erfaringer, skrev han et sæt regler for, hvordan livet i klostrene bør forme sig i overensstemmelse med evangeliet. Denne form for klosterliv kom til at danne forbillede for klosterbevægelsen i den katolske kirke, og benediktinerklostrene følger i dag stadig Benedikts "Munkeregul".

Bøn og arbejde

Benedikts idé var, at livet i klostrene skulle koncentreres om bøn og arbejde. Bøn er ikke kun den enkeltes personlige bøn til Gud, men også den såkaldte korbøn, hvor

alle i klostret mødes på bestemte tider hver dag og i fællesskab beder de bønner, som i Biblen hedder Davids Salmer. Salmerne synges med dansk eller latinsk tekst og gregoriansk melodi. Klostrets medlemmer er delt i to kor, der i kirken står over for hinanden og skiftes til at synge dele af salmerne.

Benediktinerne har ikke specialiseret sig på et bestemt arbejdsområde som andre ordener, der f.eks. driver hospitaler eller skoler. I nogle klostre foregår alt arbejde inden for klostrets område, i andre klostre arbejdes der ude i samfundet.

Uforstyrret fred

Formålet med at være i et kloster er at kunne koncentrere sig om Gud. Hverdagen er derfor organiseret sådan, at forstyrrelser, uro og uforudsigelighed er minimeret.

Klostrene er klausurerede, det betyder, at fremmede ikke lukkes ind i det egentlige klosterområde. I klostre med streng klausur går klostrets beboere heller ikke selv ud.

Hver dag er bygget ens op: Bestemte tider til personlig bøn, faste spisetider, afmålt tid til læsning og meditation og så de fælles korbønner 6 gange om dagen på klokkeslet. Dagen igennem taler søstre mindst muligt indbyrdes, og fra den sidste fælles bøn om aftenen til næste dags morgen er der fuldkommen stilhed i klostret.

"Hvis vi taler sammen, så er det i forbindelse med arbejdet. Vi forsøger såvidt muligt, at holde det vi kalder silentium, altså tavshed. Vi siger ikke noget, bare for at sige noget - altså sådan: Det er dejligt vejr i dag eller sådan noget. Altså, vi gør os ikke umage for at underholde hinanden."

Vor Frue Kloster

Nonner/søstre

I Danmark er der kun tre egentlige nonneklostre: Vor Frue Kloster, Sankt Lioba Kloster og Sostrup Kloster ved Grenå.

Der findes også en del kvinder, som vier deres liv til Gud og indtræder i andre katolske søsterfællesskaber. I Danmark findes f.eks. Søstre af det dyrebare Blod, Jesu små Søstre, Maria Immakulata Søstre, Sankt Elisabeth og Sankt Joseph Søstre.

I daglig tale kaldes kvinder i klostre for nonner. Men egentlig er det kun kvinderne i de strengt klausurerede klostre, der hedder sådan. I de mere udadvendte klostre betegnes klostrets medlemmer søstre.

Kald

"Det er meget svært helt præcist at sige, hvad et kald er. Som regel starter det med, at man føler sig tiltrukket, når man kommer til klosteret. Det spiller naturligvis en meget stor rolle, at det er troen - altså jeg tror, at Gud har kaldet mig til det her. Man er så betaget af Gud, er så begejstret, og man kan næsten sige forelsket i Gud, at man kaster sig ud i det - tager springet og vier sit liv til Gud."

Vor Frue Kloster

De kvinder, der ønsker at indtræde i et kloster, føler sig kaldet til det liv af Gud. Kaldet er et ønske om at vie sit liv til Gud og tjene ham livet igennem.

Første gang en kvinde henvender sig til et kloster og spørger, om hun må indtræde, er svaret som regel nej! Klosteret skal være sikker på, at kvinden virkelig føler sig kaldet til den livsform og ikke bare ligger under for en pludselig indskydelse. Desuden foretrækkes det, at kvinden, før hun indtræder, har en uddannelse.

I Danmark er der relativt få "fødte" katolikker, så mange af de kvinder, der ønsker at indtræde i klostrene, er oprindeligt folkekirke-kristne, som på et tidspunkt i deres liv har valgt at konvertere til katolicismen. Konvertitter skal have været katolikker i mindst 3 år, før de kan indtræde.

Postulat

Når en kvinde har fået lov til at indtræde, er hun postulant et halvt års tid. Det vil sige, hun bor i klosteret og følger med i hverdagen, men hun går ikke i dragt og har ikke klosterlige forpligtelser.

Klosteret bruger tiden til at vurdere om ansøgeren har klosterkald, og om hun passer ind i fællesskabet. Hvis kvinden og klosteret er enige om, at det er rigtigt for hende at blive, fortsætter hun som novice.

Noviciat

Novicen iklædes ordensdragten, men med hvidt slør. Hun får sit klosternavn, det vil sige, hun opkaldes efter en katolsk helgen, f.eks. Benedikt, og kommer så til at hedde Søster Benedikte. Den helgen, den enkelte søster opkaldes efter, skal stå som et særligt forbillede for hendes liv.

Novicen undervises bl.a. i, hvad der vedrører klosterlivets mange gudstjenester, hvorfor bibelundervisning spiller en stor rolle. En anden vigtig ting er indføringen i klostrets åndelige tradition. Selve det daglige liv hører også med til læreprocessen; novicen får overdraget pligter og arbejde sammen med sine medsøstre.

Efter noviciattiden aflægges klosterløfter for et begrænset antal år, der er nemlig fortsat tale om en prøvetid. Novicen er nu en del af søsterfællesskabet og har modtaget det sorte slør. Først efter adskillige års prøvetid aflægges søsteren de evige løfter, som binder for livstid.

Det er forskelligt fra kloster til kloster, hvor lang tid der går, fra kvinden starter som postulant, til hun aflægger de evige løfter – men der er tale om en lang prøvetid, som strækker sig over 5-10 år.

"Det at vi binder os til Gud, og Gud tager imod et løfte, kalder os til at aflægge løfte, på den måde vi gør, det er et tegn på, at Gud sådan set er den eneste, der i sidste instans kan opfylde alle et menneskes ønsker."

Sankt Lioba Kloster

Klosterløfter

Med løfterne binder nonnerne/søstre sig til at forblive i det kloster, hvor de er indtrådt, og leve i fattigdom, lydighed og kyskhed.

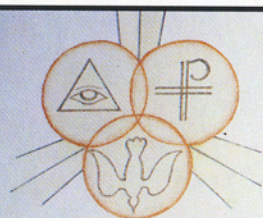
Fattigdomsløftet betyder, at de der lever i klosteret ikke må eje noget personligt. Det er op til det enkelte kloster at bestemme, hvilket materielt niveau de som fællesskab vil leve på. Klosteret kan godt have f.eks. bil og video, men den enkelte ejer intet.

Lydighedsløftet indebærer lydighed mod evangeliet og den foresatte i klostret, og dermed også til en vis grad et afkald på at træffe personlige beslutninger. Det er f.eks. priorinden, der leder og fordeler arbejdet i klostret.

Kyskhedsløftet betyder et afkald på sexuelliv. I klostret er der heller ikke rum for nære venskaber. Klostret er et *fællesskab*, hvor der ikke er plads til klikedannelser eller venindeforhold. Den menneskelige ensomhed bliver til at bære, fordi nærheden søges i forholdet til Gud.

"Vi har hver vores værelse, vi kalder det celle, fordi det er ikke kun et soverum eller arbejdsværelse, det er også et sted, hvor man er alene med Gud. Og derfor bestræber vi os også på, at cellerne skal indrettes så enkelt som muligt. Alligevel sætter hver sit personlige præg på cellen. Det er ikke, fordi vi udstyrer den med så meget: vi har en seng, et skrivebord, en stol, en bogreol og en kommode, men alligevel... de ikoner man eventuelt hænger op på væggen, og måden man har stillet sin kommode på... der kommer alligevel et personligt præg."

Vor Frue Kloster

*In Nomine Domini Nostri,
Jesu Christi, Amen!*

*Annua auctoritate ystem nullisimo non pederunt legibus septimo
die mense mensis Januarii.
Ego prioranda Hildesheim proposita a votis perpetuis solius oblationis Pontificis, cum
veneranda sanctae sedis legatione ad Pontificem sancti Benedicti. Thence proindeque apostolicum
stabilitatem, concordiam, pacem, iustitiam, et obedientiam servandam. Regulae sancti Patris
Benedicti et Constitutiones approbatas in hoc venerabili monasterio sanctorum Augustini
et Basilide, coram Deo et sanctis eius, quatuordecim hactenus in hoc monasterio, in
praesentia Reverendi Patris Holfgangi, Legationis sancti Benedicti, Superioris huius
monasterii, et hoc speciale de legatione Hildesheimensi Episcopo, Theophoro, Vicario
Apostolico Cariae.
Ad hoc in fidem hanc petitionem manu propria scripta die et anno quibus supra.*

et non Jamilia oblationis

Sankt Lioba Kloster og Vor Frue Kloster

Sankt Lioba Kloster og Vor Frue Kloster tilhører benediktiner-ordenen. Men Sankt Lioba Kloster repræsenterer et nybrud inden for den gamle ordens rammer, idet klosterlivet i bøn og stilhed forenes med arbejde udadtil.

På Vor Frue Kloster lever nonnerne så tilbagetrukket fra det omgivende samfund, som det er praktisk muligt. Man søger et kontemplativt, det vil sige indadvendt, religiøst liv i bøn for Gud. Korbønnen, den personlige bøn, arbejdet i klostret, alt dette betragtes som gudstjeneste.

Søstrene i de benediktinske klostre kalder sig benediktinerinder. På Sankt Lioba Kloster bor 20 søstre i alderen fra 29 til 90. Langt over halvdelen af søstrene er konvertitter, og de allerfleste er danske.

På Vor Frue Kloster bor 15 nonner. Den yngste er midt i 40'erne, og gennemsnitsalderen er 65. Tre af de ældre nonner kommer fra Tyskland, en kommer fra Østrig og en fra Sverige. Ud af de 10 danske nonner kommer kun én fra en katolsk familie.

"Altså, alt i mit liv er en tjeneste for Gud. Det kan måske strejfe en, sidder du ikke her og spilder tiden. Så må man prøve at sige, hvad mener du egentlig selv med at spille tiden. Min tid er også Guds tid, og derfor kan ingen tid være såkaldt tidsspilde. Det er alt sammen tjeneste for Gud og for min næste."

Vor Frue Kloster

Klausur

Begge klostre er klausurerede, men i forskellig grad. I Sankt Lioba Kloster kan søstre fra andre klostre og ordensfællesskaber komme ind i klausuren. I ganske særlige tilfælde kan der med priorindens tilladelse og fællesskabets billigelse gøres en undtagelse, så andre besøgende lukkes ind.

Søstrene forlader klostret i forbindelse med arbejde, kirkelige møder og indkøb. De har 3 ugers sommerferie, hvor de kan besøge familie eller tage på faglige kurser. Den øvrige del af året kan der opnås tilladelse til familiebesøg, spadsereture m.m. – men den regelbundne hverdag levner ikke fritid i almindelig forstand.

Besøg til søstrene foregår i stuer uden for klausuren, ligesom afdelingen med gæsteværelser ligger uden for klausurområdet.

Vor Frue Kloster har den strenge klausur, hvilket betyder, at absolut ingen andre end nonnerne får adgang til de klausurerede områder: Cellerne, køkkenet, spisestuen, sy- og vaskerum, huskapellet, køkkenhaven og det meste af parken. Det er dog sådan, at læge og håndværkere om nødvendigt får lov at komme ind.

Får nonnerne besøg, sidder man i et af de såkaldte taleværelser. Klostret har den regel, at nonnerne ikke må få besøg af den samme person oftere end hver tredje uge. Derfor kan det godt være, at en nonne i perioder får besøg en gang om ugen, men det er så af forskellige personer.

Ønsket om et afsondret liv betyder også, at der ikke er radio og tv på klostret, men der holdes to aviser. Klosterbiblioteket indeholder overvejende religiøs litteratur.

På Vor Frue Kloster går nonnerne kun ud til de vigtige ærinder, hvor de ikke kan sende andre, f.eks. til læge og tandlæge og ved indkøb af briller og sko. Når de alligevel er i byen, køber de ind på vejen; ellers bliver alle varer tilsendt.

At nonnerne ikke forlader klostret, uden at det er strengt nødvendigt, betyder også, at de aldrig tager på besøg hos familie eller venner. Der kan i tilfælde af alvorlig sygdom gives tilladelse til besøg hos familie af første grad, det vil sige forældre og søskende.

"Vi får et stykke kage om søndagen, men ikke til hverdag, så skal der være en særlig anledning. Når der er større kirkelige fester, så får vi også lidt ekstra at spise. Når søstrene bliver 70 eller 80 eller 90, så gør vi også lidt mere ud af fødselsdagen. Til navnedagen har vi ikke ekstra ting i vores refektorium, spisestuen, men man betænker altid søstrenes navnedag med en lille ting. Det kan for eksempel være et postkort eller en anden lille ting, som man har lavet. Et bogmærke eller sådan noget."

Vor Frue Kloster

Arbejde

Arbejde er for nonnerne i Vor Frue Kloster husarbejde: Madlavning, rengøring, vask, syning og reparation af klosterdragten og sammen med den ansatte gartner at passe urte- og frugthaven. Der er også en del arbejde forbundet med kirken og sakristiet. Desuden passer de yngre nonner de ældre og svagelige medsøstre.

Hver nonne har et fast arbejde, som hun varetager. Der går sædvanligvis mange år imellem, at nonnerne tildeles nye arbejdsområder.

Især i sommermånederne er der en del at gøre med at tage sig af gæster. Som det er tradition for benediktinerklostre, har Vor Frue Kloster to gæstehuse. De ligger uden for klausuren, og her udlejes værelser med pension. Dette giver, sammen med de ældre nonners folkepension, en indtægt, som er med til at danne klostrets økonomiske grundlag.

Søstrene på Sankt Lioba Kloster skal også passe hus, have og kirke. Under klostrets ansvarsområde hører desuden det tilstødende plejehjem for ældre. Som det hører til hos Benediktinerinderne af den Hellige Lioba, arbejder en del af søstrene uden for klostret. Arbejdet ligger i forlængelse af søstrenes uddannelse, det kan være som sygeplejerske, ergoterapeut, bibliotekar eller pædagog. Søstrene arbejder også i den katolske kirkes tjeneste.

Dagsrytme

Dagens opbygning på Sankt Lioba Kloster

- kl. 5.55 Laudes, dagens første fælles korbøn i kirken
- kl. 6.45 Korbønnen Terts og Messe (nadvergudstjeneste)
- kl. 8.00 Morgenmad
- kl. 8.20 Meditation og åndelig betragtning
- kl. 9.00 Arbejde
- kl. 12.30 Middagsmad
- kl. 13.00 Korbønnen Sekst og Non
- kl. 13.15 En times fritid, som bl.a. kan bruges til hvile. Kaffe
Personlig bøn og bibelstudium
Arbejde
- kl. 16.30 Korbønnen Vesper
- kl. 17.00 Arbejde
- kl. 18.30 Aftensmad
- kl. 19.15 Rekreation, søstrene samles til hygge og håndarbejde
- kl. 20.15 Komplet, dagens sidste fælles korbøn i kirken
- kl. 21.30 Den Store Stilhed, al samtale ophører, og der er fuldkommen ro
Søstrene går hver til sit

Dagens opbygning på Vor Frue Kloster

- kl. 6.00 Laudes, dagens første fælles korbøn i kirken
- kl. 6.45 Morgenmad
- kl. 7.00 Meditation og åndelig betragtning
- kl. 7.50 Korbønnen Terts og Messe (nadvergudstjeneste)
- kl. 9.00 Arbejde i hus og have
- kl. 12.15 Korbønnen Sekst og Non
- kl. 12.50 Middagsmad, arbejde og derefter mulighed for hvile
- kl. 15.00 Korbønnen Læseofficium
- kl. 15.40 Åndelig læsning/bibelstudium
- kl. 16.15 Arbejde i hus og have
- kl. 18.15 Aftensmad
- kl. 19.15 Korbønnen Vesper
- kl. 19.45 Rekreation, fælles hyggeligt samvær
- kl. 20.15 Komplet, dagens sidste fælles korbøn i kirken
Herefter ubetinget stilhed

"Min far sagde det direkte: Jeg tror, der har været noget forkert i vores opdragelse af dig, siden du kunne ende på den måde, der er noget, vi ikke har gjort godt nok. Og så prøvede jeg at forklare ham: Det er ikke noget, I ikke har gjort godt nok. Altså, det er Gud. Når I ikke selv tror på Gud eller kender Gud, så er det svært at forstå. At forstå at nu går datteren hen og bliver religiøs – altså, det er også vanskeligt, ikke?"

Vor Frue Kloster

Litteratur

Der findes på biblioteket meget litteratur om katolicismen og de forskellige klosterretninger, se systematisk opstillingsnummer 27.9 - 28.2.

Et let læst indblik i hverdagen i danske klostre er:

Klosterliv, Red. Jens Chr. Myrhøj et al., 1976.

En kort introduktion til katolicismen giver:

Den romersk katolske kirke, Annelise Bruus m.fl., 1981.

Kristenhedens Kirkesamfund, red. Kaj Erik Lindquist, 1971.

Benedikts regel, der ikke er svær at forstå, findes i:

Den hellige Benedikt af Nurcia's munkeregel, Peter Schindler, 1929.

Et 3 binds værk om munkevæsenets historie er:

Vesterledens Munkevæsen: med særligt Henblik på Benedikt af Nurcia, Peter Schindler, 1931-39.

En oversigt over klostre i Danmark før reformationen:

Atlas over danske klostre, H.N. Garner, 1968.

En antologi om klosterliv fra begyndelsen til i dag:

Det europæiske klostervæsen, Århus Universitet, 1985.

Artikler om Sankt Lioba Kloster:

I klostret er der én flugtvej: Bønnen til Gud, Dan Air Magasinet, nr. 2, 1984.

Et valg for livet, Alt for Damerne, 29/12-88.

Om Vor Frue Kloster:

Et lille duplikat udleveres ved henvendelse til klostret.

Min jul i klostret, Femina, nr. 45, 1986.

Om Sostrup Kloster (cistercienser-ordenen):

Sostrup før og nu, Benedict Bune Andersen, 1973.

Om Stensballe Kloster (assumptions-ordenen):

Himlen over Horsens, Weekendavisen, 7/8-87.

Om Myrendal Kloster (cistercienser-munkekloster):

Klosterliv i isolation og bøn, Berlingske Tidende, 20/5-87.

Vi er blevet inspireret af følgende bøger om kristen mystik:

Sjælens slot, Teresa de Jesus, 1952.

Kristelig mystik, Aage Marcus, 1953.

Mystik og mystikere, antologi ved Aage Marcus, 1962.

Mystikere i Europa og Indien, Wilhelm Grønbech, 1932.

Den hellige anorexi, Suzanne Brøgger i: Den pebrede susen, 1986.

Statens Filmcentral

